

Pon, 2-10-2023, 22:13:08

T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (1)

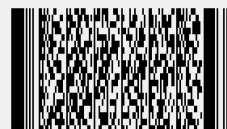
Objavljeno: 10. rujna 2023.

Potpura

Svoju članarinu ili potporu za Portal HKV-a možete uplatiti i skeniranjem koda.

Otvorite svoje mobilno bankarstvo i skenirajte kod. Unesite željeni novčani iznos. U opisu plaćanja navedite je li riječ o članarini ili donaciji za Portal HKV-a.

Komentirajte

Telefon

Radi dogovora o priložima, Portal je moguće kontaktirati putem Davora Dijanovića, radnim danom od 17 do 19 sati na broj +385-95-909-7746.

Juha od vrhunskih sastojaka

Uživaj u novim Podravka gotovim juham

Podrav

Otvori

Poveznice

1 komentar

U povodu 150. obljetnice rođenja Antuna Gustava Matoša (Tovarnik, 13. lipnja 1873. – Zagreb, 17. ožujka 1914.) i stote obljetnice rođenja Matka Peića (Požega, 10. veljače 1923. – Zagreb, 30. listopada 1999.) donosimo nizanku od osam književno-novinarskih putopisa nadahnutih djelima dvojice velikana hrvatske književnosti.

Skitnje novoga iverja (1)

Prošli su srpanj i kolovoz u nepokošenom Zagrebu. Oluja je 19. srpnja, ususret blagdanu sv. Ilije, uznemirila metropolu i Hrvatsku, odnijela pet života. Priroda se otima svojim ćudljivim licem klimatskih promjena. Ne prodajem stare knjige i ne kupujem kruške, već stavljam ove prve u kutije i pravac Turropolje, grobnicu prezrela voća. Kasno ljeto, prevrtljivo, u jednom danu od kratkih do dugih rukava. Zbunjene su i životinje, kamoli ljudi. Nema hlada ni oko Mirogoja i Jurjevskoga groblja, tek osjećaj da mirno počivaju oni blagoslovljeni vremenom prije potresa, krunskoga virusa i ostalih nebeskih nedaća. Mrtva priroda, nema plavičaste magle iznad kupole utihnuloga kazališta. Gričem se skitaju turisti s Dalekoga istoka, a putovanje mami otmajućega čovjeka, što dalje od bršljanovih listova, požutjele bjelogorice na ulicama, otknutih grana koje još čekaju komunalne službe. Zagreb u posljednje tri godine nije isti grad, ako i ne govorimo o politici, a uvijek je između redaka, njegov je izgled nalik na musava starca, okupana prašinom i prolaznošću, smrknuta i naborana. Najružniji je u kasno poslijepodne, kada putnik osjeti svu težinu privremenoga boravka i tada se valja odmaknuti, požuriti pobjeći od strašnoga usuda sve prljavijega glavnoga grada, negdje, daleko.

Prijeći varljivu Savu nije dovoljno, gledati posivjele zgrade novozagrebačkih naselja, limene spavaonice, okružene trgovačkim centrima s klimom i potrošačkom groznicom. Sajmišni dani nasuprot zakonu o radu trgovina nedjeljom, ispunjena parkirališta tih novovjekih crkava, zaboravljena kupnja subotnjega kruha, izumrla poput sutašnjih novina, nebitnih u informatizacijskoj eri golih stražnjica i rata u Ukrajini, jednako važnih postavljateljima (ne)važnih vijesti portalizacijskoga globusa. Ali gdje se seoski čamci i crvena ciganska kola uz napuštena pristaništa, pamti li tko kupališne godine u hrđavim barakama, ili smo svi oslonjeni na reprize filmova Kreše Golika i tupavo smješkanje kako se nekada drukčije i prirodnije živjelo? Ili je to samo hir praćen trubom teretnoga vlaka iz Trnskoga, dok vijugam žbunjem pored sigetskih nebodera, a ispod kotača loš asfalt u koji se komotno mogu uvući krtice i jazavci? Na desnoj strani prema velikogoričkoj cesti niču nova naselja s precijenjenim kvadratima, tako neodredive srednje tržišne cijene, mjerljive udaljenošću od derutnoga centra, blizine tramvaja i autobusa. Poslovna i novinska carstva, stakleni tornjevi na nekadašnjem plodnom zemljištu gdje se žuljevite ruke vrtlara hladiše gemištom i slaninom u rijetkim stankama.

Buzin. Konglomerat svega opisanoga, zarasloga. Zaboravljeni ranžirni kolodvor, zemlja televizije i kupnje. Gužva trajnih radova na zagrebačkoj obilaznici. Mučne utrke bijesnih vozača, sjećanje na nastradalu publiku. Otjeraše široko nebo i široke pašnjake visokim zgradama, smjestiše tvrtke i američko veleposlanstvo s lijeve strane, a tamo prema Odri, na vodozaštitnom području, još bdije nada da nije otjeran i posljednji bumbar sa svojih cvjetova. Promjena zakona donijela bi jedan spojeni grad od Velike Gorice do Zagreba, s tom brzom cestom i usporenim autobusnom linijom 168, preskočenih postaja bez putnika u babiljem, a i djedovu ljetu. Kako ugledati dabrove, rijetke drvene kuće sa živadi, sve izumire praćeno tihim hukom spuštajućih zrakoplova. Izmješteni stari terminal Plesa rijetkom zabunom završi na požutjeloj fotografiji, dočim se u izmaglici bliske daljine rosi novo krovitište Zračne luke „Franjo Tuđman“, sa svojim željeznim ogradama i jurnjavom između prostranih check-in točaka, dodirujući svjetlove obamrlih letača, neprirodnoga premošćivanja dalekih udaljenosti. Meni je draži stari kontrolni toranj, stoji nasukan poput lovačke čeke, vrebajući upozoriti prepelicu i grlicu da ne ostanu smrvljene silom prizemljujućih motora.

Velika Gorica. Pruža okrepju imitacijom široke avenije, u svom vječnom i nepotrebnom kompleksu od velikoga brata pod Medvednicom, s novim kružnim tokovima koji, zapravo, i nemaju veće svrhe nego zbuniti vozača, s obzirom na jednosmjerni promet naraslim gradom. Tek u povratku jača je utjeha secesijskom gradnjom, ostatcima središta stare turpoljske plemenitaške općine. Mrvu učminkan kolodvor, na ponos onima koji odluče proći starim stazama. Nema više radara na izlazu prema staroj sisačkoj cesti, pustopoljina kao uspomena na objekt gađan velikosrpskim granatama u Domovinskom ratu, to čuderno, zaokrećuće mrežasto željezo živi tek u uspomenu onih koji dulje pamte.

HR kalendar

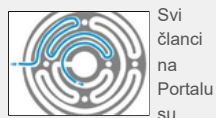
- 2. listopada 1872. rođen Robert Frangeš Mihanović
2. listopada 1897. praižvedba opere „Porin“
2. listopada 1971. poginuo Rene Marčić
2. listopada 1978. umro Zvonimir Katalenić
2. listopada 1997. umro Grgo Gamulin
2. listopada 2007. umro Šime Đodan
3. listopada 1905. potpisana Riječka rezolucija
3. listopada 1929. zabranjeno isticanje hrv. zastave

Pretraži hkv.hr

Search bar with Google logo and search icon

Kontakti

Contact information including phone number +385 (0)91/728-7044, email addresses tajnistvo@hkv.hr and urednistvo@hkv.hr, and social media icons.

Svi članci na Portalu su smješteni ovisno o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na [vrhu stranice](#). Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko [Googlea](#) uz upit (upit treba upisati bez navodnika): „traženi_pojam site:hkv.hr“.

Administriranje

Korisničko ime

Lozinka

Zapamti me

- Zaboravili ste korisničko ime?
- Zaboravili ste lozinku?

Crkva Pohoda Blažene Djevice Marije, u hrvatskim crveno-bijelim jarkim kao utočište svim posrnuim dušama, na granici sa Starim Čičem, **Kultura** rasta iz ovih skitnja novoga iverja prema Kučama, osvjetljena prirodnom svjetlom upekloga sunca, nasuprot gostionici koja doista pripada Peičevu vremenu, s krpom tjeranim muhama, drvetom u kojemu stršljenovi i puhovi nalaze svoj dom i ponudom domaćih jela, osobito ukusnim pohanim somom, ulovljenim u tko zna kojem protupoplavnom kanalu Odra-Sava, namočenim proturječnim maslinovim uljem kao mediteranskoj posveti ravničarskomu bezemlju. Ne vidjeh kosove koji piju najmekšu zemlju, tragovi vučjih šapa ostadoše tek u imenu Vukovina, ali zadržan je osjećaj mladoga života, sve češće osvježavanoga iz hale ispunjene sokovima svih vrsta.

Peščenića, s iznimkom četvrtoga mekšega slova, ime dijeli s kvartom pokojnoga Željka Malnara, daleko od Republike, s crkvom Uznesenja Blažene Djevice Marije koja je autora „Skitnja“ podsjetila na glavicu luka ili cikle, a moju malenkost na valpovačku crkvu, u sivoj bjelini izgorjele crnogorice naslonjene gotovo na pobočne oltare. Mjesto prošnja 15. kolovoza Sisačke biskupije, mlade ali odavno okružene četirima selima, s prvim tragom postojanja još u 14. stoljeću, kada je zapisano „ecclesia Beate Virginis de Peshenicha“.

Lekenik je mjesto SOS-dječjega sela, kao Ladimirevci u istočnoj Slavoniji, mjesto utjehe za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Mjesto gdje je Josip Jelačić dočekaio bansko imenovanje, o čemu ponosno svjedoči ploča u centru mjesta. Pekarnica za iznemogle putnike, miris šaša u zraku, svježine koja nakratko odagna turobnost zbog sve rjeđega odvoženja sijena, a i sitne zmije poput sljepića teško se mogu uvući u zaključane betonske kuće, ma kako tražio tradicionalnu drvenu gradnju. Uzbrdica upozorava vozača na budnije oko, više to nije prostrana turopoljska ledina, mijenja se visina tla kako se približavamo Sisku.

Žazina, oštra, prijekorna naziva, s gostionicom čestih vjenčanja i skretanje za Letovanić, podsjetnik na poplavlvenu Kupu, seoca izmučena velikom vodom kojima ni pjesma nije utjeha, kada čamci postanu lađe ubogih uličica, okruže drvene kapele kao Krka Visovac i nema natrag, dok se njezino veličanstvo Voda ne povuče na početni položaj. Odra je mjesto sa željezničkom postajom idealnom za vesternsku zasjedu, ovdje bi uživao Sergio Leone, kao što su komunistički utopisti izmišljali priče o bijegu u obližnju šumu, jednom kada se razvrgnuo brak Staroga Brke i Mladoga Brčića, pa povijest krenula prilagođavajućim stanicama naglo probuđenoga antifašizma.

Miris ugašene industrije u zraku. Kako bi kolega pjesnik rekao, „Sisak se uspješno pretvara da spava“ sa svojim ugašenim pećima, kulturom na koljenima, sjećanjem na dane „Metalca“ i capraška buđenja. Jednom davno ostao sam zaključan u automobilu ispred središta crne metalurgije, obasut crnilom radničkoga grada, nimalo utješeno čempresima s Viktorovca, ni dahom zibelskoga kupskoga plićaka. Obnavlja se katedralni toranj, Sisak je ranjeni grad koji će još dugo vidati svoje potreseno tijelo, obogaćen karitativnom skrbi vrijednih zaposlenika, da i oni najmanji i najudaljeniji u brdima dobiju svoje potrepštine, pa i kada ih kontejnerska država posve zaboravi. Kontrasti socijalističkih nebodera i starih usnulih katnica. Burljava voda mačje mekoće, paperje razasuto presušanim talionicama i prešama, stanice za nigdje, prurušeno močvarno ruho u šetaliste i eno Matoševa kipa kao na Griču, nepomično sjedi brončan i promatra rijetke kupače, začuđen izostankom vreve sa staroga kamenoga mosta, povučen kao i cijeli grad u nepoznato skrovište. Ne čuju se jazzerski zvuci prerano otišloga Damira Kukuruzovića, kao što se ni mađerovski kukuruzi ne njišu nad obranjenim i uzdrmanim gradom. Valjda je zatišje jedino što ostane kada se stanovnici preplaše i vlastitih sjena, ne želeći se zamjeriti rogatim vladarima suvremenosti, tek skutreni kao pilad u vuni udišu lakši zrak nego prije, ali on je tež i od sudbine ugasloga grada, obrasloga u paprat kao i onaj mu prijatelj s početka putovanja. Ako je dopušteno našaliti se na kraju, kao na viralnoj fotografiji: sve će nedaće riješiti kupreški kosci, ako ih tko pozove. Tone Sisak u pjesnički sumrak, tražeći stih koji omogućuje uskrnuće.

(nadahnuto putopisom „Od Zagreba do Siska“ Matka Peića)

Tomislav Šovagović

Tekst je dio niza „Skitnje novoga iverja“, a objavljen je na Portalu HKV-a u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti u 2023. godini Agencije za elektroničke medije. Prenosjenje sadržaja dopušteno je uz objavu izvora i autorova imena.

Povezano

- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (2)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (3)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (4)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (5)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (6)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (7)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (8)